

INHOUD

Een bijzonder bezoek aan het Faralda Crane Hotel
Conrad-Stork kranen aan de Laakhaven Den Haag onthuld
NedSEK the Movie en de Stadskraan in Vlaardingen
Kranendag 2019

2019
nieuwsbrief 4

Een bijzonder bezoek

Wat doe je als ouder van een dochter die afstudeert én 'kranengek' is? De moeder van Jet van der Heijden, student architectuurgeschiedenis, zocht om haar dochter op haar afstudeerdag te feliciteren naar de mogelijkheid om één van de kranen in Amsterdam te bezoeken. Met wat hulp vanuit NedSEK lukte het om er een extra onvergetelijke dag van te maken.

Hier het verslag van moeder Mirjam:

Een aantal weken geleden was ik bezig een feestelijk programma te maken voor het afstuderen van mijn dochter in de geschiedenis van de architectuur. Omdat zij daar ook leerde om misschien nog wel aandachtiger om zich heen te kijken, gebeurde het dat zij wonend in Amsterdam Noord, oog kreeg voor de kranen. Een liefde werd geboren voor deze op bouwplaatsen vaak sierlijk en elegant bewegende reuzeninsecten van staal, als in een dans, naast het sta-

tische van de groeiende gebouwen eraan. Overall bovendien rijzend, met hun cabines, kabels en katrollen ..., een boeiend schouwspel. Architectonische hoogstandjes die al in de Grieks-Romeinse tijd werden uitgevonden. In de nieuwe stadswijken die ook in haar omgeving uit de grond worden gestampt, zie je ze glimmend en indrukwekkend door hun hoogte, draaiend, bewegend, ongestoord opgaan in hun werk en tegen de avondlucht als inktzwarte silhouetten de horizon versierend. Aldus een deel uit de speech gehouden tijdens het diner. Omdat een bezoek aan een kraan mij daarom een geweldig idee leek begon ik te speuren op het internet naar iemand die mij daarin zou kunnen adviseren en zo kwam ik terecht bij NedSEK.

Ik stuurde een uitgebreide email met die vraag aan Gerard Jacobs van NedSEK of hij i.v.m. het afstuderen van mijn dochter, die verliefd geworden is op kranen, ergens als hoogtepunt op die feestelijke dag, mij wil-

de helpen bij het bezoeken van een kraan, en zo geschiedde. Er werden wat e-mails over en weer gestuurd en binnen een week stond er een afspraak!!

Op de dag zelf werd zij, na de buluitreiking vlakbij huis, ontvangen op de Faralda kraan, die naast een studio ook drie hotelkamers bevat. Ondanks de zeer drukke werkzaamheden van de eigenaar werden we zeer welkom ontvangen en op een

De familie Van der Heijden op de Faralda, van links naar rechts: Pom (broer van Jet), Jet, Harry (vader van Jet) en Edwin Kornmann Rudi (Faralda).

prachtig verhaal getraceerd! Met het liftje naar boven aan de buitenzijde van de kraan om vanuit de inpandige studio en het balkon over Amsterdam uit te kunnen kijken. Een zeer exclusieve plek zo hoog boven de grond, maar waar je ook terug kan kijken in de geschiedenis van een kraan die inmiddels gedegen opgeknapt is en hopelijk voor vele generaties na ons een herkenbaar punt in Amsterdam Noord mag blijven. Mijn dochter was vereerd en kon zich nog beter inleven in hoe de kraanmachinist daar vroeger heeft gezeten. Want vooral de oud-industriële kranen spreken tot haar verbeelding. Vaak roestig, verlaten en uitgewerkt, iconen uit lang vervlogen tijden. Bijzondere objecten waarvoor de NedSEK uiteindelijk is opgericht. Hun schoonheid wordt weer opgemerkt waardoor ze na restauratie een markant punt mogen blijven in een wijk. Vaak blijkt namelijk ook dat mensen een sterke emotionele band hebben met een kraan, al is het alleen al omdat ze er hun hele leven tegenaan gekeken of er mee gewerkt hebben. Ook kon ik als toepasselijk kado voor mijn dochter het mooi verzorgde en informatieve boek "Haal op die Hijs", van de Nederlandse Stichting erfgoed kranen ontvangen.

tekst: Mirjam van der Ende

Conrad-Stork kranen Laakhaven onthuld

Mede door de inspanningen van NedSEK zijn de twee Conrad-Stork kranen aan de Laakhaven in Den Haag behouden en, sterker nog, sinds 2018 een gemeentelijk monument.

De Verhulst kraan voor het gebouw Maakhaven aan de Calandkade [foto H. Kleerebezem]

Toen we eind 2015 via SHIE voor het eerst met de kranen kennis maakten en in 2016 voor een eerste oriëntatie de kranen gingen schouwen, vlogen de duiven in en uit, want veel glas zat er niet meer in. Verder zaten er overal wel roestplekken en doorgeroest metaal. Vergeleken bij de kraan

De Fabriton kraan aan de Neherkade [foto H. Kleerebezem]

aan de Calandkade zag de kraan aan de Neherkade er nog redelijk uit. Wat voor rotzooi de duiven veroorzaakt hadden bleek later bij een tweede schouw: alles, maar dan ook alles van binnen zat onder de duivenmest en in elke hoek of bak lagen duivenlijken. Er kwam een herstelprogramma, waarbij de kraan aan de Neherkade gedraaid moest worden. Maar de eerste eis was: schoonmaken, want hier kan men niet in werken! Je moet bewondering hebben voor de mensen die dat schoonmaakwerk verricht hebben, bakken vol kwamen eruit!

Het Straal- en Schildersbedrijf West B.V. heeft de kranen helemaal ingepakt als een Christo object. Vervolgens zijn alle delen gestraald en opnieuw geconserveerd en gelakt in de kleuren van het bedrijf dat de kraan het laatst in dienst had. Zij kregen assistentie van de firma Hollandia die de structurele delen opgeknapt heeft. De kranen waren oorspronkelijk van de Albatros Superfosfaatfabrieken in Kralingse Veer nabij Rotterdam, onderdeel van de Verenigde Kunstmestfabrieken (VKF) Albatros-Mekog. Toen in de jaren '60 de productie stagneerde zijn de kranen verkocht aan twee bedrijven die beide toevallig aan de Laakhaven actief waren. In 1972 werd de één door betonfabriek Fabriton aangekocht en op een kraanbaan aan de Neher-

kade geplaatst en de ander door de bouwmaterialenhandel Verhulst en op een kraanbaan aan de Calandkade geplaatst.

Op 15 september jl. werden de kranen om 15.00 u door de Wethouder van de gemeente Den Haag, Robert van Asten, plechtig onthuld door middel van het doorknippen van het spreekwoordelijk lint, ten overstaan van zo'n 50 personen, alles met een hapje en een drankje. Hierbij verklaarde hij dat de kranen voortaan "Fabriton" en "Verhulst" zouden heten, tot ieders tevredenheid. Het was die dag prima weer, de kranen zagen er als nieuw uit en we kregen de verzekering dat er goed op ze gelet zal worden. We houden het in de gaten.

Magazine Exceptionnel stopt

Op 6 september jl. liet John Jansen ons weten de uitgave van het blad Magazine Exceptionnel te zullen beëindigen en wel per direct. De reden is het uitblijven van voldoende advertentie-inkomsten om alle kosten te kunnen dekken. Ook alle nevenactiviteiten stoppen per direct, de site blijft nog wel even in de lucht:

<https://magazineexceptionnel.nl>

Dit tot onze grote spijt, er zijn vrijwel geen andere bladen die enigszins diepgang hebben op het gebied van de techniek van kranen. Als NedSEK hebben we diverse ar-

tikelen in het blad doen verschijnen die u digitaal nog na kunt lezen:

<https://magazineexceptionnel.nl/magazines>

*De grijper van de Verhulst kraan op de Calandkade
[foto Giel van Hooff]*

NedSEK the Movie.

In de hoofdrol: de gesloopte grijperlosbruggen Vlaardingen

Op 3 sept. jl. was het zover, filmopnamen in het kader van de historie van de helaas inmiddels gesloopte grijperlosbruggen van de voormalige RBT aan de Vulcaanhaven in Vlaardingen-Oost. Deze reuzen gingen eerder dit jaar ten onder aan de sloop ondanks pogingen om ze te behouden als herinnering aan deze machtige machines die ook in het Rotterdamse havengebied uitzonderlijk waren.

Op uitnodiging van Marloes Veringa, van Monumentenzorg van de gemeente Vlaardingen, vertelden Helmig Kleerebezem, penningmeester van NedSEK, Frans Meure, informant van NedSEK en vrijwilliger op de rode Figee kraan van het Maritiem Museum en de heer A. Elen, voormalig magazijnmedewerker van de scheepswerf Vlaardingen-Oost het een en ander over de kranen. Voor eenieder was het een leuke ervaring, alleen het bepalen van een goede filmlocatie was een uitdaging. Op de plek waar Marloes de opnames gepland had was men bezig met lassen, slijpen en dergelijke. Na enig zoeken heeft men maar heil gezocht in een loods ter plaatse.

Helmig vertelde over de bemoeienissen van NedSEK met de kranen en de activitei-

ten van NedSEK in het algemeen. Frans, voormalig onderhoudsman van de kranen, sprak over de werking en constructie van de kranen maar ook over het hele havengebeuren erom heen en de heer Elen vertelde over zijn ervaringen met het havengebeuren.

Voor meer technische feiten moet men toch zoeken in het rapport dat NedSEK voor een deel al gemaakt heeft, echter dat is nog lang niet volledig. Ook is nog het

nodige documentatiemateriaal verspreid, hopelijk zal het Vlaardings Stadsarchief zich hierover ontfermen. Het resultaat zien we hopelijk aan het eind van het jaar, laten we hopen dat dit niet het laatste bericht is over deze machines.

*De verlaten kade in Vlaardingen
[foto H. Kleerebezem]*

De Stadskraan in Vlaardingen

De in 1996 geplaatste replica van de laatste, 19^e eeuwse, houten stadskraan van Vlaardingen werd al in 2013 weer gedemonteerd. Oorzaak: ernstige aantasting van het houtwerk door zwammen waardoor het gevaar bestond dat de kraan bij de eerstvolgende storm zou omwaaien. De kraan was geplaatst door het toenmalige Visserijmuseum, het huidige Museum Vlaardingen.

Vorig jaar is de Stichting Stadskraan Vlaardingen opgericht en die houdt in november een kick-off evenement. Voorwaarde is wel dat de gemeente de bouwtekeningen en constructieberekeningen goedkeurt, maar het ziet er naar uit dat de stichting de volgende maand groen licht krijgt.

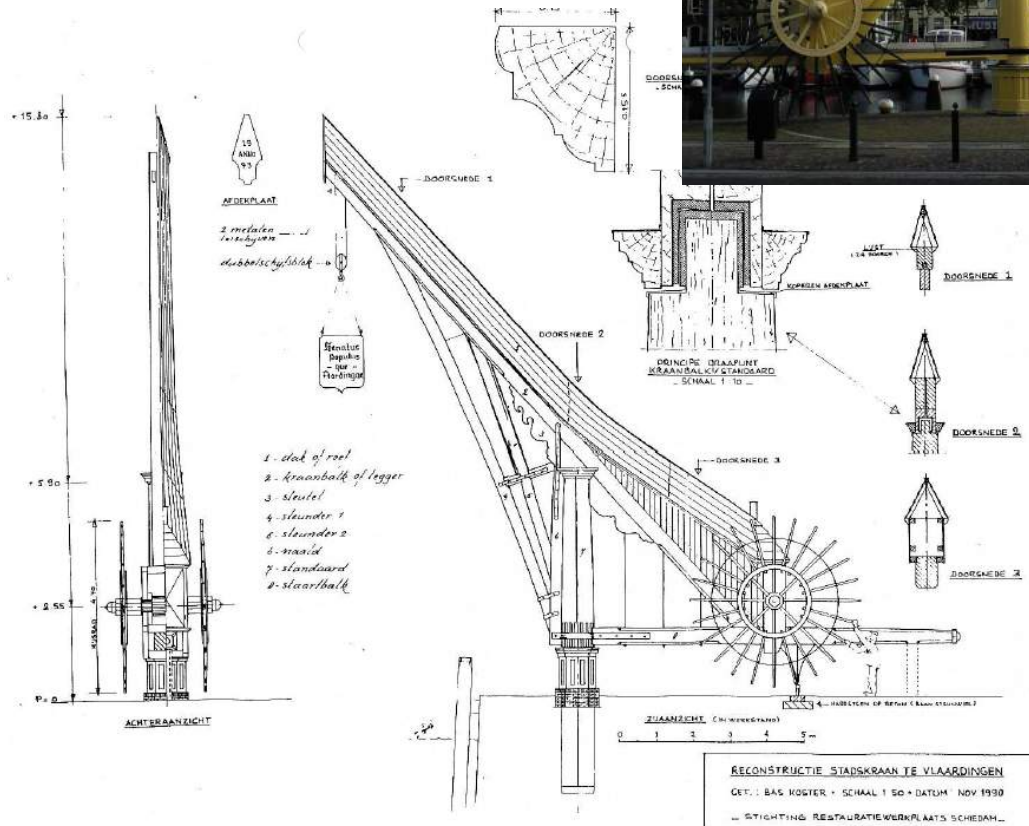
Specialisten zijn reeds begonnen met de verdere demontage van de kraan, om te inventariseren wat er nog te redden valt. Natuurlijk wil men zoveel mogelijk gebruik maken van de bestaande constructies. Echter jammer genoeg is de hoofdkraanbalk en de staartbalk niet meer te redden, het rottingsproces is daar al te ver heen.

De kraan kostte destijds Fl. 800.000 (ca. €360.000), wat de restauratie gaat kosten, is nog niet bekend. Voor de restauratie zal de stichting fondsen moeten werven. Met dat geld worden dan ook lespakketten en een educatieprogramma gemaakt.

Het kan nog wel een paar jaar duren voordat de kraan weer aan de haven opgericht kan worden, maar dan staat er ook weer wat, want het is een indrukwekkende constructie.

(Uit: AD Waterweg van 11 sept. jl.)

De Stadskraan in Vlaardingen
[foto G. Jacobs]

Kranendag 2019. Stand van zaken

NedSEK probeert ieder jaar weer een speciale Kranendag te organiseren, een goede manier voor onszelf én onze achterban om het kranenerfgoed in 'levende lijve' te ervaren en aanschouwen. Dat ging de laatste jaren best goed, met rondvaarten in Amsterdam en Rotterdam. Omdat het aantal grote havens met veel kranen in Nederland beperkt is, hadden we voor dit jaar onze pijlen op de Hoogovens in IJmuiden gericht, Tata Steel dus.

We hebben daar een aantal contacten en die zijn stuk voor stuk meewerkend en ook enthousiast om onze donateurs en andere belangstellenden te ontvangen.

Maar een bezoek van enthousiaste belangstellenden aan het gigantische complex is vervolgens niet zo eenvoudig. Want het gaat niet goed op de staalmarkt i.h.a. en met Tata Staal in het bijzonder. Diegenen die er echt overgaan zijn met andere zaken bezig dan het ontvangen van een groepje kranenliefhebbers, die echt geen kilo staal zullen aanschaffen.

Voor een bezoek, van wat voor grootte dan ook, moet binnen het bedrijf een "sponsor" gevonden worden, die zich garant stelt voor de kosten. Daarvoor leveren ze dan wel wat: de touringcar waarmee je over het terrein gaat, de presentatiefilm die ze tonen en een presentator die de groep ook onder

zijn hoede neemt en ook het praatje over de Hoogovens houdt. Naar keuze kun je dan een bepaalde fabriek bezichtigen, waarbij onze keuze natuurlijk op de Oxystaalfabriek viel met de 500 tons bovenloopkraan.

Daarbij komt dat er bij de club niet één kranenafdeling is, zoals je zou mogen verwachten, maar één bij iedere divisie. Het bedrijf is in principe gedecentraliseerd en iedere specifieke afdeling moet in feite zijn eigen broek omhooghouden. De "sponsor" dient dus uit één van deze divisies te komen.

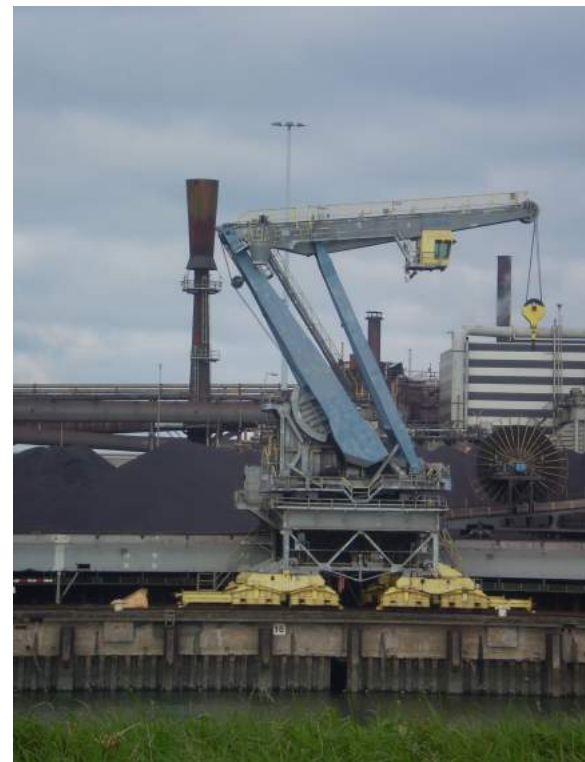
In het gietvat

Dus zover staan we nu. We hebben een naam van een contactpersoon die de "sponsor" kan vertegenwoordigen, alleen zijn leidinggevend, de managers zijn momenteel met heel andere zaken bezig. De kans dus dat het dit jaar nog gaat gebeuren wordt echt met de dag kleiner. Maar anders wordt het volgend jaar. Er zijn ook diverse alternatieven in omloop: Antwerpen en het kanaal Terneuzen-Gent. Ook die vragen een gedegen voorbereiding, maar wellicht komen er nog meer alternatieven.

Nog wel een tip voor diegene die niet kunnen wachten: een groot deel van de buitenkranen zijn vanaf de openbare weg goed te zien en te fotograferen. Men rijdt

vanuit Beverwijk gewoon richting de sluisen en dan, na eerst de Figeo grijperkraan uitvoerig op de gevoelige plaat vastgelegd te hebben, ziet men links al de gigantische MAN tuimelarmkranen en verderop de grijperlosbruggen en als je mazzel hebt het Nijlpaard die een ertstanker ligt te lossen in de buitenhaven. En bovendien kan men een goede blik werpen op de bouw van de grootste sluis ever, waarvoor er naast de bouwput trouwens een informatielokaal is ingericht.

Figeo rijdende Lemniskaat kraan (foto Gerard Jacobs)

NedSEK informatief

De Nederlandse Stichting Erfgoed Kranen houdt zich sinds de oprichting in 2015 bezig met de historie van de Nederlandse kranenbouwers en het kranengebruik.

Doelstellingen en activiteiten

Het behoud van cultuurhistorisch waardevolle kranen door technisch onderzoek, archief-onderzoek en advisering.

- Het behoud van historische kennis op het gebied van kranenbouw.
- Aanleg en instandhouding van documentatie en literatuur rond kranen(bouw).
- Behoud van archiefmateriaal van kraanbouwers.
- Enthousiasmering van een breder publiek, door middel van publiciteit waaronder nieuwe media.
- Uitwisselen van kennis.
- Hieronder een database van kranen erfgoed.
- Studie naar de geschiedenis van de bouw en het gebruik van kranen en andere vormen van verticaal transport in Nederland.
- Het verspreiden van kennis over het erfgoed en de geschiedenis van kranen in Nederland.
- Onderzoek naar de opleidings-mogelijkheden van machinisten van het kranenerfgoed.

Publiciteit

NedSEK laat zich zien door middel van een [website](#) en een [Facebookpagina](#). Daarnaast geven we lezingen en organiseren congressen, studiedagen en excursies.

2015 Studiedag "Haal op die Hijs" gehouden in het Maritiem Museum in Rotterdam

2016 Kranendag. Een bustour over de Maasvlakte met een bezoek aan de ECT Deltaterminal

2017 Kranendag. Een rondvaart door de Amsterdamse haven, havens Oost en West. Met een bezoek aan de IGMA en een lerniscaatkraan.

2018 Kranendag. Een rondvaart door de Rotterdamse havens vanaf Heyplaat naar de Botlek en terug naar de St. Jobshaven.

2018 Symposium "Haal op die Hijs" bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

Fondsen

Zonder financiële hulp lukt het ons niet om onze doelen te realiseren. De NedSEK is dan ook altijd geïnteresseerd in bijdragen van donateurs en sponsors.

Dank aan degenen die zich reeds gemeld hebben voor het donateerschap!!

Bankrek: IBAN NL53ABNA0620094222.

Ten name van "Nederlandse Erfgoed Kranen"

De **Nederlandse Stichting Erfgoed Kranen**, opgericht op 19 februari 2015, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 62749390.

NedSEK heeft een **ANBI** registratie onder nummer 854942087.

en voor de echte liefhebbers is er nog een exemplaar van Haal op die Hijs [KLIK hier](#)

